

З А П О В Е Д № 536 / 10.09.2018 г.

На основание чл. 258, ал.1 от ЗПУО, решение на педагогическия съвет /протокол № 14 от 04.09.2017 г./ и във връзка със заповед № РД 09-5906 от 28.12.2017 г. на министъра на образованието и науката за утвърждаване на Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в системата на предучилищното и училищното образование,

О П Р Е Д Л Я М

състава на училищния координационен съвет за противодействие на тормоза в ОУ „Патриарх Евтимий“ с. Новачене, общ. Никопол, както следва:

Председател: Елеонора Аспарухова Манолова – главен учител, класен ръководител на VI клас

Членове:

1. Тинка Данчева Апостолова – старши учител, класен ръководител на I клас
2. Велка Иванчева Цветкова – старши учител, класен ръководител на II клас
3. Катя Методиева Тотева – старши учител, класен ръководител на III клас
4. Росица Петрова Велева – старши учител, класен ръководител на IV клас
5. Венета Йотова Кирова – старши учител, класен ръководител на V клас
6. Мариета Тодорова Басарова – старши учител, класен ръководител на VII клас
7. Дора Людмилова Георгиева – старши възпитател
8. Нино Славев Великов – директор на училището

Документацията, която се води от комисията ще се съхранява от председателя Елеонора Аспарухова Манолова.

Настоящата заповед да се доведе до знанието на персонала в училището, учениците от училището и техните родители за сведение и изпълнение.

Нино Великов
Директор на ОУ „Патриарх Евтимий“
с. Новачене, общ. Никопол

ОУ „ПАТРИАРХ ЕВТИМИЙ” с. НОВАЧЕНЕ общ. НИКОПОЛ
5950, с. Новачене, общ. Никопол, ул. „Христо Ботев” № 2
тел.: 06544 2102, e-mail: ou_nova4ene1870@abv.bg

Утвърдил:
Нино Великов
Директор на ОУ „Патриарх Евтимий”
с.Новачене общ Никопол

П Л А Н

за работа на училищен координационен съвет за справяне с
тормоза в училище

по изпълнение
на „Механизма за противодействие на училищния тормоз“

с. Новачене, общ.Никопол 2018/2019година

Състав на съвета:

1. Председател: Елеонора Манолова

2. Членове: Нино Великов
Катя Тотева
Росица Петрова
Тинка Апостолова
Велка Цветкова
Мариета Басарова
Венета Кирова
Д.Георгиева

I. Предмет

Проучване и подпомагане психичното развитие и здраве на децата и юношите в системата на средното образование, чрез превантивни мерки и сътрудничество по прилагането на механизъм за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище.

II. Цел

Разработване и прилагане на цялостен училищен подход, полагане на координирани и последователни усилия за предотвратяване на тормоза и създаване на по-сигурна училищна среда..

Цялостната политика се реализира на равнище училище..Превенцията на насилие и тормоз включва комплекс от мерки, които имат за цел ограничаване и/или елиминиране на предпоставките и рисковите фактори, допринасящи за насилието. Превенцията поставя приоритет върху дейности на равнище група/клас, например създаване на правила на отношения в групата/класа, морално възстановяване на щета, тематични дискусии, регулярно провеждани в часа на класа или по друго време. Интервенциите включват отговора на институцията при възникнали ситуации нанасилие и тормоз. Това са

последователни действия и мерки, които целят спиране и разрешаване на възникнала вече ситуация на насилие, тормоз и криза и се реализират като отчитат индивидуалните потребности на всяко дете, въввлечено пряко или косвено в ситуацията, като се прилага принципа на най-добрия интерес на детето.

III. Задачи:

1. Разработване и прилагане на превантивни дейности за предотвратяване на тормоза в училище
2. Разработване на защитна мрежа за интервенция при случаи на тормоз в училище

ДЕЙНОСТИ:

Дейности по разработване и прилагане на превантивни дейности за предотвратяване на тормоза в училище

1. Оценка на проблема, през мнението на учениците/учителите/родителите – с помощта на стандартизиран въпросник

Срок: 30 септември 2018

Отг.: Ел.Манолова,
класни ръководители

2. Анализ на проявите на училищен тормоз и наличните правила и решения за справяне с него – форми, резултати, последствия, налични и липсващи правила.

Срок: октомври 2018

Отг.: Председател на координационен съвет

3. Запознаване на учениците със същността на тормоза, проявите и участниците в процеса.

Срок: 30 ноември 2018

Отг.: класни ръководители

4. Запознаване на учители, ученици и родители с процедурите за реагиране в ситуации на тормоз

Срок: ноември 2018

Отг.: Членове на координационен съвет и
класни ръководители

5. Повишаване на квалификацията на персонала за справяне в ситуации на тормоз

Срок: постоянен
Отг.: директор на училище

6. Оптимизиране на системата за наблюдение и контрол, в зависимост от резултата от оценката на проблема

Срок: постоянен
Отг.: директор на училище

7. Изработване и разпространение на информационно-образователни материали, съобразени с различните възрастови групи и свързани с:

- а) превенция на тормоза;
- б) правата и задълженията на децата;

Срок: февруари 2019
Отг.: главен учител
кл. ръководители

8. Запознаване на учениците с аспектите на насилието и начините за справяне с него.

Срок: февруари 2019
Отг.: класните ръководители

9. Поддържане на непрекъсната връзка между класните ръководители и родителите за противодействие срещу проявите на тормоз.

Срок: постоянен
Отг.: кл.ръководители

10. Набиране на данни и анализ на профила на ученика, използващ форми на тормоз.

Срок: до м. май 2019
Отг.: Председател на координационен съвет

ЗАДЪЛЖЕНИЯ

I. Процедури при установен училищен тормоз между учениците.

Трябва да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между децата. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват. По-голямата част от ситуациите на тормоз следва да бъдат овладени от учителите, а някои от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка.

Първа стъпка: Прекратяване на ситуация на тормоз:

Задължение на всеки учител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

Допустимо е лицата от непедагогическия персонал в училище да се намесят, за да прекратят ситуация на тормоз, на която са станали свидетели.

РАЗРЕШЕН Е физически контакт с участниците в инцидента, за да бъдат разделени учениците, участващи в ситуацията на тожрмоз.

➤ В случай на физически тормоз децата трябва да бъдат разделени, да се прекрати физическият контакт между тях незабавно и да се уведоми класния ръководител.

➤ Не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това следва да се случи на по-късен етап.

Важното е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение.

Втора стъпка: Реакции спрямо детето, което е упражнило тормоз:

Следва се алгоритъма за реагиране в случай на тормоз.

➤ Когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата. Той се прилага от класния ръководител или педагогическия съветник. Подходът за възстановяване на щетите изисква време и по-задълбочен разговор с детето. Важно е учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, да покаже ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самия ученик, и че се действа с оглед отново да се възстановят ценностите, към които цялото училище се придържа, а не за да бъде наказан. Ключов момент във възстановяването на щетата е, че класният ръководител разговаря с ученика, а ученикът сам избира и решава как ще поправи грешката си, с което отново ще се възстанови нарушената ценност. С това негово решение трябва да се съгласи и ученикът, който е бил потърпевш от тормоза. Важно е класният ръководител изслушва детето. Не е желателно детето да се изслушва съвместно с потърпевшото дете. След изясняване на ситуацията и постигане на договорка, класният ръководител за определен период от време проследява поведението на децата и дава обратна връзка.

Трета стъпка: Реакции спрямо дете, което е обект на тормоз:

Работата с деца, които са обект на тормоз, е насочена към формиране у тях на умения за справяне с подобно поведение.

- Класният ръководител говори с детето, по възможност още същия ден, за да разбере какво точно се е случило; Подчертава се поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се;
- Класният ръководител наблюдава детето в следващите дни, за да се уверите как се чувства и при необходимост отново разговаря с него.

Четвърта стъпка: Реакции спрямо наблюдателите:

➤ Класният ръководител изтъква тези, които са се намесили в защита ценностите на училището. На останалите се споделя очакването да направят същото, ако се случи в бъдеще;

➤ Класният ръководител насърчава учениците за грижа спрямо тормозеното дете.

II. Училищна система за насочване към други служби

1. Регистриране на ситуации на тормоз:

➤ Създава се регистър на училището за регистриране на случаи на тормоз между учениците.

2. Всяка ситуация на тормоз се регистрира и описва от учителя, който я е наблюдавал с цел да се проследи развитието на случая във времето и да се планира подходяща интервенция. Регистърът съдържа следните реквизити: „дата“, „кратко описание на всяка ситуация“, „участници“, „клас“, „предприети мерки“, „подпис“. Този регистър се съхранява на достъпно място в пом. дирекцията.

Класните ръководители следят вписаните в регистъра случаи и предприемат съответни мерки като взаимодействат с родителя на ученика, с учители и с педагогическия съветник.

3. В случаите, при които поведението на детето се отличава с изразени агресивни прояви, снижен контрол върху гнева, склонност да разрешава конфликтни ситуации с насилие, Координационният съвет предлага на директора да бъде потърсено съдействие от страна на отдел „Закрила на детето” по местоживееене и отдела за „Закрила на детето” или подходящата институция, според ситуацията и индивидуалния случай.

КЛАСИФИКАЦИЯ
НА ФОРМИТЕ НА ТОРМОЗ И ПРЕДПРИЕМАНЕ НА СЪОТВЕТНИ ДЕЙСТВИЯ

Ниво на тормоз	Отговор на училището	Документиране	Последователност на процедурите за интервенция
<p>ПЪРВО НИВО - НИСКО НАРУШАВАНЕ НА ПРАВИЛАТА:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на физически тормоз са например: леко удряне, бутане, щипане, драскане, дърпане на коса, хапане, подритване, замърсяване или разрушаване на нечия собственост. • Форми на вербален тормоз са например: подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди, нецензурни/неприлични коментари; • Форми на психически тормоз са например: омаловажаване, клюкарене, обиждане, осмиване, засрамване, подвикване, ругане, клеветене, измисляне на прякори. • Форми на социален тормоз са например: подмятане на коментари, подиграване, изключване от групови или съвместни дейности, фаворитизация/предпочитания, базирани на различие, разпространяване на слухове. • Форми на сексуален тормоз са например: показване на неприлични жестове и действия, вербален тормоз със сексуално съдържание, разпространение на истории и изображения със сексуален подтекст. • Форми на кибертормоз са 	<p>На първо ниво, по правило, действията се предприемат автономно от класен ръководител или учител заедно с родител, като се предприема педагогическа работа – индивидуално, за група ученици или за целия клас.</p> <p>При наличие на щети от материален характер – те се възстановяват.</p> <p>По изключение, ако насилственото поведение се повтаря, педагогическата работа не дава резултат, последствията са по-сериозни, ако се касае за насилие от страна на група към индивид или ако едно и също дете или ученик бива тормозено нееднократно в ситуации, класифицирани като първо ниво, то тогава следва се да предприемат действия, предписани за ситуации от нива две или три.</p>	<p>Ситуациите от първо ниво не се регистрират.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Верифициране на подозрение или откриване на ситуация на тормоз - подробно информиране за случилото се от всички участници. 2) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници. 3) Уведомяване на родител 4) Консултации предприемане на индивидуални разговори с участниците. 5) Мерки и действия от страна на класен ръководител- намиране на решение, което удовлетворява страните и служи за пример на наблюдателите. 6) Мониторинг на предприетите мерки и действия.

<p>например: обидни обаждания и изпращане на обидни съобщения (SMS, MMS, съобщения в социалните мрежи, др.)</p>			
<p>Ниво на тормоз</p>	<p>Отговор на училището</p>	<p>Документиране</p>	<p>Последователност на процедурите за интервенция</p>
<p>ВТОРО НИВО – ПОВТАРЯНЕ НА ЕДНИ И СЪЩИ НАРУШЕНИЯ НА ПРАВИЛАТА ИЛИ С ПО-СЕРИОЗНИ ПОСЛЕДИЦИ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на физически тормоз са например: шамаросване, удряне, стъпкване или късане на дрехи, ритане, обграждане, плюене, отнемане и разрушаване на нечия собственост, дърпане на нечий стол изпод него, дърпане за уши или коса. • Форми на вербален тормоз са например: подигравки, отправени пред целия клас или група, публично унижение, обиди; • Форми на психически тормоз са например: изнудване, заплашване, несправедливо наказание, забрана за общуване, отхвърляне и манипулация. • Форми на социален тормоз са 	<p>На второ ниво, по правило, действията се предприемат от класен ръководител заедно с психолог или педагогически съветник, представител на координационния съвет и директор и задължително участие на родител.</p> <p>Ако присъствието на родител не е в най-добър интерес на детето, например би го наранил, застрашил безопасността му или би нарушил училищната процедура, директорът следва да се обърне към отделите за закрила на детето.</p> <p>Координационният съвет прави оценка на риска и се инициира индивидуална</p>	<p>Ситуацията на тормоз се описва в Дневника за ситуации на тормоз и се предприема работа по случай.</p> <p>Възстановяване на щети при наличие на такива.</p>	<p>1) Верифициране на подозрение или откриване на ситуация на тормоз.</p> <p>2) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници.</p> <p>3) Уведомяване на ОЗД и/или органите на полицията при ситуации по-сериозни последици преценка на класни ръководител заедно психолога/педагогически съветник или директоре</p> <p>Уведомяването задължително незабавно, когато с отнася до случаи на сексуален тормоз проявяващи се подтикване ил принуждаване къ сексуални действия.</p>

<p>например: интригантстване, разпространяване на слухове, публично отхвърляне и игнориране, неприемане, манипулиране и използване.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на сексуален тормоз са например: сексуално докосване, показване на порнографски материали, показване на интимни части на тялото и сваляне на дрехи, подтикване или принуждаване към сексуални действия, заснемане в сексуални пози. • Форми на кибертормоз са например: непоискано заснемане и разпространяване на снимки и видео, злоупотреба с блогове, форуми, социални мрежи, заснемане без разрешение. 	<p>работа по случай.</p>		<p>4) Уведомяване на родител. 5) Консултации. 6) Мерки и действия на работа на координационния съвет анализ на ситуациите от регистъра и предприемане на индивидуална работа по случай с ученик в риск от тормоз и разписване на индивидуална програма. 7) Мониторинг на предприетите мерки и действия.</p>
--	--------------------------	--	---

Ниво на тормоз	Отговор на училището	Документирани	Последователност на процедурите за интервенция
<p>ТРЕТО НИВО – ЗЛОУПОТРЕБА СЪС СИЛА, КАКТО И ПРИ ЕКСТРЕМНИ СИТУАЦИИ, В КОИТО СЪЩЕСТВУВА ОПАСНОСТ ЗА ЖИВОТА И ЗДРАВЕТО ИЛИ ЗА ТЕЛЕСНИЯ ИНТЕГРИТЕТ, ЗА КОЙТО И ДА Е ОТ УЧАСТНИЦИТЕ В СИТУАЦИЯТА:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на физически тормоз са например: сбиване, задушаване, събаряне, причиняване на изгаряния и други наранявания, намушкване с остър предмет, провесване от прозорец или високо място, 	<p>На трето ниво, по правило, уведомяването на ОЗД и/или органите на полицията става незабавно от служителя на училището, идентифицирал тормоза.</p> <p>Действията на ниво училище се предприемат от директор заедно с координационния съвет със задължителното участие на родител и компетентни власти, организации и услуги (центрове за социална работа,</p>	<p>Ситуациите на тормоз от трето ниво се описват в Дневника за случаи на тормоз, като по тях се предприема интензивна работа по случая, включваща всички участници, правят се оценки на потребностите и</p>	<p>1) Верифициране на подозрение или откриване на ситуация на тормоз незабавно уведомяване на ОЗД и/или органите на полицията.</p> <p>2) Прекратяване на ситуацията успокояване/интервенция към всички участниците.</p> <p>3) Уведомяване на родител.</p>

<p>лишаване от храна, излагане на ниски или високи температури и заплашване с оръжие.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на вербален тормоз са например: закани, заплахи, обиди, клетви, които накърняват сериозно достойнството, публично унижение и др.; • Форми на психически тормоз са например: сплашване, изнудване със сериозни заплахи, насилствено отнемане на пари и вещи, ограничаване на движението, склоняване за употреба на наркотични и други психотични вещества, включване в деструктивни групи и организации. • Форми на социален тормоз са например: заплахи, изолация, групово измъчване на индивид или група и организиране на затворени групи (банди), последиците от които нараняват други. • Форми на сексуален тормоз са например: съблазняване от друго дете или възрастен, злоупотреба с власт при подстрекаване, изнудване, склоняване и/или принуждаване към сексуални действия, блудство, изнасилване, кръвосмещение. • Форми на кибертормоз са например: повторно действие на непокрито заснемане и разпространяване на снимки и видеозаписи, злоупотреба с блогове, форуми, социални мрежи, заснемане без разрешение, заснемане на сцени на насилие, разпространение на 	<p>здравни центрове, отдел закрила на детето, полиция и др.). Ако присъствието на родител не е в най-добър интерес на детето, например би го наранил, застрашил безопасността му или би нарушил училищната процедура, директорът следва да информира центъра за социална работа, отделите за закрила на детето и/или полицията.</p> <p>Отговорът на училището може да включва насочване към местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и полицията, ОЗД и община по силата на координационния механизъм; съставяне на Протокол за тормоз и възстановяване на щетата; включване на учениците в допълнителни програми, насочване към услуги в общността.</p>	<p>план за действие, както и се иницират процедури в съответствие със закона.</p> <p>Ако друга организация или услуга е въввлечена в работата с ученика, училището установява връзка с тези организации или услуги и хармонизира дейностите.</p>	<p>4) Консултации- предприемане на индивидуални разговори с участниците.</p> <p>5) Мерки и действия от страна на координационния съвет интензивна работа по случай, информиране и насочване към други служби и/или услуги от страна на директора.</p> <p>6) Мониторинг на предприетите мерки и действия.</p>
--	--	--	--

записи и снимки на детска порнография.

БЛОК СХЕМА ЗА РЕАКЦИЯ ПРИ УСТАНОВЕН ТОРМОЗ

